

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитединиң Пленумунун дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

1961 чылдын январь 10-да Кремльдин Улуг ордузунга СЭКП Төп Комитединиң Пленуму ажиттырган.

Пленум чугаалажыры-биле даразында айтырылганы бадылаан:

1. Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының ээлчеглиг XXII съездизин чыылдырар дугайы.

2. 1960 чылда чер болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрер база курунеге садар талазы-биле куруне планының болгаш социалистг хүлээлгелериниң күүселдезиниң дугайы база көдээ ажил-агыйны улам ынай хөгжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайы — бо талазы-биле РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, Украинаның Компартиязының ТК-зының, Казахстаның Компартиязының ТК-зының, Кур чер крайының партия крайкомунун, Белоруссияны, Узбекистаның, Грузияны, Азербайджаның, Литваның, Молдавияны, Латвияны, Киргизияны, Тажикстаның, Арменияны, Туркменианың болгаш Эстонияның компартияларының ТК-ларының илеткелдерин дыңнаар.

3. Коммунистг болгаш ажилчын партияларның төлээлчилериниң чөвүлел туралының дугайында илеткел.

СЭКП-ниң ээлчеглиг XXII съездизин 1961 чылдын октябрь 17-де чыылдырар дугайында доктаалды Пленум хүлээп алган. ТК-ның Пленумунун бо айтыры талазы-биле доктаалын моон адаанда парлаан.

ТК-ның Пленуму ажилын үргүлчүлөп турар. Бөгүн ийги айтыры талазы-биле илеткелдерин дыңнаар.

Эвилелдешкен республикаларның компартияларының ТК-ларының, партия крайкомнарының болгаш обкомнарының ТК кезигүүнү эвес секретарьларын, эвилелдешкен республикаларның компартияларының ТК-ларының, партия крайкомнарының болгаш обкомнарының көдээ

ажыл-агый кидилтериниң эргелекчилерин, партияны чамдык райкомнарының секретарьларын, эвилелдешкен республикаларның Дээди Советтериниң президиумнарының даргаларын, эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның министрлер чөвүлелдериниң, ажилчы чоннар депутаттарының край болгаш область Советтериниң куускомнарының даргаларын, эвилелдешкен республикаларның министрлер чөвүлелдериниң даргаларының көдээ ажил-агый айтырылганы харылап турар орадакчыларын, эвилелдешкен республикаларның курпланнар даргаларын, чамдык улус ажил-агый чөвүлелдериниң даргаларын, эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның көдээ ажил-агый министрлерин, совхоз трестериниң болгаш совхозтарын чамдык директорларын, эртемденерин, чамдык колхозтар даргаларын, көдээ ажил-агыйны мурнакчыларын, трактор тудуунун болгаш көдээ ажил-агый машина тудуунун талазы-биле куруне болгаш тускайжыттырган конструктор бюроларының начальниктерин база кол конструкторларын, бо талазы-биле заводтарның кол инженерлерин болгаш конструкторларын, трактор заводтарының, а ол ышкаш көдээ ажил-агый машина тудуунун улуг заводтарының директорларын болгаш кол инженерлерин, көдээ ажил-агыйны механикастарының талазы-биле эртем-шинчилел институттарының удуртукчуларын, министерстволарының болгаш төп албан черлериниң удуртукчу ажилдакчыларын, төп солуннарының болгаш журналдарының редакторларын, СЭКП ТК-ның аппаратының болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң харысалгалыг ажилдакчыларын ТК-ның Пленумунун ажилына кириштирери-биле чалап келдиргилээ.

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, МАТТЫҢЫҢАР! 1961 чылда

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 9 (4799). 1961 ч. январь 11, среда. |Өртөө 2 көп.

БИСТИҢ ТӨРЭЭН ЧУРТУВУСТА

Чеди чылдың улуг тудуларының бирээзи «Тываобальт» комбинаттын тудууна М. Ф. Поддубный ам 10 чыл дургузунда амылдап илген.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунга алдар болдурган социалистг чарыкчы киришпешаан, слесарь М. Поддубный элчег нормазын үргүлчү 150—200 хуу күүседип турар.

Чурукта: М. Ф. Поддубный. Фото В. Лутковтуу.

АНТАРКТИДАГА БЕШ ЧЫЛ

(Совет Эвилелиниң Маадыры М. М. Сомов-биле беседа)

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА). Январь 5-география шивчилериниң төгүзүнде кайгамчыктыг хтв. Мугур-ла беш чылдың мурунда биги совет антарктикага өспөдүлүгүнүн киришкелдери «Обь» деп дизель-электродь-биле Дошту дп-Антарктидага бир-ле дугайында челе бергенер. Февраль 13-ле. Мирный дээр мурну-полар обсерваторияны тудуу доозулган сөөдүлде ССРЭ-нин куруне тутун көдүрүп үндүргөн.

Биги совет антарктикага экспедицияны начальниги, ам Ариктикага болгаш антарктикага институтун директорун орадакчы, Совет Эвилелиниң Маадыры М. М. Сомовтун СЭТА-нын корреспондентия-биле беседамыга чугаалааны болза:

— Чер бөмбүрээниң чурунда аажок улуг чери элелп турар Антарктиданы шивчилээр чорутку чер кырында бош турар бүгү-ле географтыг чорутулгалары аян-бүрү чурттарың өртемденериниң ажилды кылган программаның өзүгүр комплексилг шивчилеп көөрү эргелекчү тутула апарганы-биле кобаштыр боттангырар чүве.

«Доштуг динти шивчилеп көөрүңге совет өртемденер өң илелдейлг киришкен. Эрткен беш чылдарың дургузунда өртем Антарктида дугайында киле төрөгөттегиниң эрткен бүгү төгүзүңүңге болаарга оорган хей чүүлдерин илереди билген. Совет өртемденериниң шивчилээни Антарктиданың эриниң үштүң бир кезиниң чурунда моон мурдунда билдинмес турган 200 ажык ортуктарың, шенектерин, думуктарың болгаш улуг дагаларың кириңер.

Нинтиги-биле 20 мүн ажык километриниң эрткен шанап-трактор поезидер-биле чоруп база самолёттар-биле ужулуп тургаш, Антарктиданың кырының кол-кол чүүлдерин илереди алыр аралыг болган. Ол динтиң дожунун хемчөөли чер бөмбүрээниң дус чок суунуң хемчөөлиңден 20 хаттап алып турары саяп көрдүңер. Бир эвес дошту ол санага өртүшкүт болза делегей океанының дөңгөңү 50 ажык метрге бедик көдүрүп үжөр амаар. Бигиң өртемденер-эво доштуң кылымың хей салыныг хемчөөлдерин шивчилээрин ба-

АЛТАЙНЫҢ КУР ЧЕРЛЕРИНДЕН

БАРНАУЛ. (СЭТА). Алтайның кур черлериниң колхозтарында болгаш совхозтарында дөрт мүн ажыг механизастыгтан отрядтарын тургузган. Оларга үш миллион ажыг гектар черин хүлээди берген. Күш-ажылды организаастарының ол чза хеврин баштай саналдап алыаан киле—«Колхозник» деп кур чер совхозунда бригадир Социалистг Күш-ажылды Маадыры Афанасий Чибисов болуп турар.

Эрткен чылын оон үш отряды 2253 гектар черден гектар бүртүрүп ошаптыр 104 центнер тарааны алган болгаш центнери бир рубль сөөк копеек болуп турар өң-не чиги өртөктөг кызыл-тасты алган.

Амгы үеде крайда механизастыгтан чза-чза отрядтарын тургузуп лап турар.

КОЛ ЧҮВЕ—КУКУРУЗА

МОСКВА. (СЭТА). ССРЭ-ниң Улус ажил-агый чедишикиннериниң делегацияда «Россия Федерациязының» павильонунга ажиттыган делгелге-көрүлдө мал ажилының база бир кол айтыры — быжыг чөвү суурну тургузарына турсааттыганын.

Наруленең бо темазы — мал чеминерин бүдүрерин көвүлдериниң куруларларының дугайында чүгээ. Кол кичээгенин кукурузаже ик ордунуруп турар. «Хөвү кидынының бедик болгаш туруштуг ажууттери өстүрериниң үлгерин Чуваш АССР-ниң Вурнарск районуңуң Лени аттыг колхозунуң тараажылары көргүзүп турар. Ында кукурузаны сыптарының болгаш мочактарының ажуулу беш чылдарың дургузунда ортумаа-биле 930 центнер болган, а эрткен чылда 250 центер шөлдүгү бурзуңден — 1116 центнер чулуктуг чеминерин алган!

Бодамчалыг чоруткан агротехника, чемичиндилгелериниң системазы черни чөп ажылааны — бо бүгүңү ажил-херенти билири-биле тодарга байдалдарга таарыштыр ажылаан чорук ыңдыг кайгамчыктыг түниел дөрге чедирген. Ажил-агый күрүнеге эът, сүт болгаш аспе-даа продуктуларың садар талазы-биле бодунуң алган бедик хүлээлгезин хуусаа бетинде күүсеткен. Колхозта ажиттыг чериниң 100 гектарыңга-ла 29 сая инектерниң онаажып турары база-ла кайгамчыктыг!

ТҮҢНЭЛДЕРНИ КЫЛЫП ТУРАР

БЕЛГОРОД. (СЭТА). Белгород областың мурнакчы малчынары СЭКП ТК-нын январь Пленумун төлөтпөгүтүр дөш социалистг чарыкчының түннелдерин кылып турар. Красноярск совхозунун саанчызы М. Моисеева кайгамчыктыг чедишикиннерини челип алган. Эрткен чылын инек бүртүрүлгө 6516 кг сүттү ол саап ап, алган хүлээлгезин оранчөк ажырган. Чза чылдың баштайгы хүнеринде М. Моисеева инек бүртүрүлгө 17—18 кг сүттү саап ап турар.

Сөөлгү хүнерде областың алдарлыг хаван ажаакчызы, Черяскиде колхозтар аразының мал семиртүр чериниң ажилдакчызы И. Воробьев бодунуң хүлээлгелерин күүсеткенин рапорттаан. Чыл ашкыде 2055 хаваннары ол семиртп азыраан.

— Чеди чылдың үштү чылымың 3000 хаваннары семиртп азыраан мен—деп, чагалажып, дуржулаа биле солгучу турарын Ярослав Чижке И. Воробьев дыңнаткан.

«Күш-ажылды тугу» совхозту ажилдакчызы, Социалистг Күш-ажылды Маадыры Е. Секаргина база-ла бодунуң күш-ажылчы чедишикиннери-биле чыл-чылда өөбү турар. Областың өң-не дөре хава ажаакчызы деп ону адаттырып турар адын ол сыппаан. Ол кайгамчык күш-ажылчы киле төртүр хава бүртүрүлгө бо чылын 37 хаван оолдарын алгаш, оларын барык бүртүрү биле камгалап алган.

Чеди чылдың үштү чылымың областың мурнакчы малчынары бедикткен хүлээлгелерин ап турар.

Бүгү-ле булдуңардан

Муромскиниң Орджоникиде аттыг заводу 3 чылдар дургузунда «Обь» дээр соодукчуларың 80.000-ну чонга садары-биле кылып үндүргөн. Ол болза планда көрдүктөндөгү дөңгөңү.

Ворошиловскиде бажың тулар чза комбинат 80 квартиралыг бажың тудурына херектээр чымыды дөңгөңү-бетон херектерини баштайгы бөлүгүн бүдүрүп үндүргөн. Ол комбинат бир чылда ыңдыг 28 бажыңнарың бүдүрер күштүгү. Ол — Луганскың экономикага реформазында үштү комбинат.

Ленинградта Нева хемин хеминдир дөңгөңү-бетон көвүрүгүнү тудуп алыаан. Оон тудуу доостурга, ол — Ленинградтын 622 дугаз көвүрүү апарар, оларын 21-ри — шымчөп турар көвүрүлгө.

Соңгу чүктүң хөмүр даш черлериниң шахтерлары чыгыс-ла дүн-хуануң дургузунда «Воркута» комбинаттын сөөрүлгө оруктарын дамчыштыр планды дашкар каскан хөмүр даш сөөрткөн бир шешлонну чүлтүрүп чоруткан. Ында 14 шахталар планды дашкар каскан хөмүр даш демделгөөр санын ажиттыган.

Новгород областың Киров аттыг совхозунун саанчызы, Социалистг Күш-ажылды Маадыры А. Никитина бодунун хүлээлгезин чедишикинни күүсеткен. Ол эрткен чылын саап турар инектериниң бирөөнүңден-не 6.390 килограмма сүттү сагган. Оон чаршыл турар саанчы эжи—«Победа» совхозта Е. Алексеева бир инектен-не 6000 ажыг килограмма сүттү база саг-

ган.

Бухтармынск далайы чеди чылдың үштү чылымың сүтүнү улак оруу апарар. Ол ам удавас республикада эң улуг дөңгөңү сүтүгү Зайсан хав-биле тугутор болган 500 километр узаар. Ычангаар бо делегет сүт оруу-биле Уйелениниң улуг сүт бедилериниң тудуужуларына түктөрттери чедир болгаш Солтү Барыны Кыдыче шуушкан судналар чоруп турар апарар.

Гениалдыг орус өртемден М. В. Ломоносовтун төртүтүнгөн хуңуңден бээр 250 чыл болганын демделгөөринге белеткел хүнелерин оон төрөөн чери Халмогорьда музейи чза делгилер-биле четчелеттишип, оон фондузу чартынып турар. Чурттуң алгашгы булуңунарыңдан болгаш даштыкылар-да өртем албан черлери, ном парлар черлери, багы-аңгы хамааттар-да үнелг материалдарын чорудуп берип турар.

Белорус ССР-ниң Эртемдер академиязының уран чуул, этнография болгаш фольклор институтунун чарыкчы удуштуң бир болгаш хөгжүм уран чүгүлүнү чымчыкчыларының конкунуру доозулган. Анда ажилчылар, колхозчулар, өрөмкүчлөр, башкылар, журналистер киришкенер.

Бичин Кавказияның дагаларының кырында, далай депине-лиден 1800 метр бедикте Баркурия деп черде Грузияда баштайгы кызыл чүгүңү донорунган. Ол ышкаш даг кырында Богдановка деп суурта ам удавас ийги кылымал чүгүңү донорунган. (СЭТА).

СЭКП-ниң ээлчеглиг XXII съездизин чыылдырар дугайында СЭКП ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУНУҢ 1961 ЧЫЛДЫҢ ЯНВАРЬ 10-ДА ХҮЛЭЭП АЛГАН ДОКТААЛЫ

1. СЭКП-ниң ээлчеглиг XXII съездизин 1961 чылдын октябрь 17-де чыылдырар.

2. Съездиге чугаалажыры-биле даразында айтырылганы бадылаар:

1) СЭКП Төп Комитединиң өчтөг илеткел—илеткелчи СЭКП ТК-ның Биги секретары эш Н. С. Хрущев.

2) Төп ревизия комиссиязының өчтөг илеткел—илеткелчи Ревизия комиссиязының даргазы эш А. Ф. Горкин.

3) СЭКП-ниң Программаның төлөвилели—илеткелчи эш Н. С. Хрущев.

4) СЭКП-ниң Уставына өскерилгелер кириер дугайы—илеткелчи СЭКП ТК-ның секретары эш Ф. Р. Козлов.

5) Партияның Төп органның сонгууру.

СЭКП-ниң Программаның төлөвилелин болгаш СЭКП-ниң Уставының төлөвилелин парлагала чарлаар.

3. СЭКП-ниң XXII съездизинге төлээлдер сонгуурунда даразында нормазын доктаадыр: партияның 2000 кезигүүнеринден бадылаар эргелиг бир төлээ болгаш партияның кезигүүнери 2000 кандидаттардан чөвүлээр эргелиг бир төлээ.

4. СЭКП-ниң XXII съездизинге төлээлери партияның Уставын өзүгүрар, партияның ээлчеглиг область, край конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге чажыт бадылаашкын-биле сонгуур. Украинаның, Белоруссияны, Узбекистаның болгаш Казахстаның компартияла-

рында СЭКП-ниң XXII съездизинге төлээлдер сонгуурун—ол республикаларның компартияларының ТК-ларының көргөниң өзүгүрар партияның область (край) конференцияларына азы компартияларның съездилеринге чоруткулаар.

Совет Армияны, Шериг-Далай Флорунун, иштики болгаш таңылы камгалалының болгаш кызыгаар кезектериниң партия организацияларында бактаап турар коммунистер СЭКП-ниң XXII съездизинге төлээлери өске партия организациялары-биле кады партияның область, край конференцияларына азы эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге сонгуур.

Совет Армияны болгаш Шериг-Далай Флорунун даштыкыда турар кезектеринде партия организацияларында бактаап турар коммунистер СЭКП-ниң XXII съездизинге төлээлери хамаарышкан шериг катгышыкчынарының партия конференцияларына сонгуур.

5. Партияның область, край конференциялары болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилерин 1961 чылдын сентябрьда чоруткулаар, оларга өчтөттөр дынарында, партияның удурту органның сонгуурунда болгаш СЭКП-ниң XXII съездизинге төлээлдер сонгуурунда ангыда, СЭКП-ниң Программаның төлөвилелин болгаш СЭКП-ниң Уставының төлөвилелин база чугаалажып көөр.

СЭКП ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУГА БИСТИҢ АЖЫЛ-ИШЧИЛЕРИВИС

Күш-ажылчы белек

СЭКП ТК-ның Пленумунга күш-ажылчы белектерин ужуражыр дөш, культура өргөлдөниң типологиязының динтиги пети (начальниги К. Осипова) бүдүрүлгөниң пехтер аразына калбарган социалистг чарыкчы киришкен, эрткен чылын паның декабрьда 102,3 хуу күүсеткен.

Комсомолчу динтигилици Александр Полюктовта бодунга алган хүлээлгезин ай санында ажыр күүседип, бүдүрүлгөниң мурнакчылары-

Ажыл хайныкан

Каз-Хем районун Ленин аттыг колхозунуң колхозчулары бо чылды тудуу материалдары белектери-биле тайгалы үнүшкенер. Олар февраль 1-ге чедир 1600 кубометр ылыгы белектер ужурап, Кыска хуусааның иштинде 960 кубометр тудуу ылыгы белектеринген.

Георгий Киселев, Анатолий Масленников олар «Найрыл» деп моторлуг хирээ-биле хүнде 18 кубометр тудуу ылыгы белектер турган, 22 кубометриң белектер турар, а Павел Гаев, Милей Акунов олар азда хирээ-биле 15 кубометриң белектер турар. Ужурган ыштарын бүдүрүлгө аштан, өртөдиринге колхозчу керөөкчөөр Д. Лоды, С. Ламажап, П. Корявина, Р. Федосова олар өки ажилдап турар. Тракторист Иосиф Широков, чүдүрүлгөлөр Борис Бюрба, Кадыг-Кара Арта олар колхоз суурунче хүнүңне 16 — 18 кубометр ылыгы, а нинтиги-биле 180 кубометриң сөөрткелер.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Хүлээлгө күүсеттинген

Улуг-Хем районун Ленин аттыг колхозунун Адыл-Шываза № 1 сүт-баран ферманың саанчызы Монгуш Алай-оол эрткен чылын бодунга быжылган 12 инектериниң инек бүртүрүлгө-не 1500 литр сүттү саап алырын хүлээлгеп. Хоочун саанчы бодунун хүлээлгезин ажыр күүседип,

СЭКП ТК-ның Пленумунга хол-болгаш ам-лаа 10 тонна сүттү саарын хүлээлгеп, ону база чедишикинни күүсеткөөнер. Ол фермага 12 чылдарың иштинде үзүктөл чок ажилдап келген хоочун саанчы Түлүш Ячыммаа 13 инектериниң инек бүртүрүлгө-не 1600 кг сүт саап хүлээлгезин ажыр күүседип, 1900 кг сүттү сагган.

Саанчының хүлээлгези

Чаз-Хем районун Ленин аттыг колхозунун Чаш-Талда төп сүт-баран ферманың саанчызы Монгуш Алай-оол эрткен чылын бодунга быжылган 12 инектериниң инек бүртүрүлгө-не 1500 литр сүттү саап алырын хүлээлгеп. Хоочун саанчы бодунун хүлээлгезин ажыр күүседип,

СЭКП ТК-ның Пленумунга ажиттыган күнүнде мурнакчы саанчы бодунун саап турар инектериниң бирөөнүңден-не 1961 чылда 1900 литр сүттү саап алып деп бедикткен хүлээлгезин алган.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

Чеди чылдың үштү чылында колхоз тудууна хей материалдарының кирерин көргөш, колхозчулар февраль 1-ге чедир 1600 эвес, а 2000 кубометр тудуу ылыгы белектерин хүлээлгеп ажилдап турарлар.

ТК-ның Пленумунга холбаштыр бодалдар

ЧУГУЛА АЙТЫРЫГ

Көдээ ажил-агыйын механикастаары канчаар-даа аажок улау ужуру-дузалам. Ол совет кижилерини күш-ажылын чыгедир, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер болгаш кылган продукцияның бот-үнезин бичелдир дээрзи билдингир. Ол дээрге, ажил-агыйын экижидериниң бир чузула айтырыгы болбай.

Ындыг турбуже, «УТКА 25 чылы» совхозтун Ишти-Хем фермазында 200 инекти 16 саанчы хол-биле саап турар. Херек кырында 1956 чылда садып алган 3 тактылыг инек саар электрлиг машина ам-даа ажыгалда кирбээн, харын-даа ооң херексели төтөгелетинип турар. Оон ыңай инек саар көчүр чоруу «ПДУ-1» деп машина база-ла үш чылда анаа-ла «көрүзүг херексели» бооп туруп келген.

Бо техниканы чөп ажылап, тускай эртемниглер-биле хандырап болза, фермага чүгө 4—5 саанчы артар болгаш өскелери янзы-бүрү ажилдарын экижидеринге киришкен турар ийш. Эске-даа техниканы (аскылыг оруктары, автосугарыкчыны, суг сордурукчузун) долзуу-биле ажыглаар болза, ферманың ажылын улам экижидеринге немелде курлавырлар тыптыр ужурулг.

Б. Даваа.

ТУС ЧЕРНИН БАЙДАЛЫНГА ТААРЫШТЫР

Таңдыа «Кызыл партия» совхозтун хойжуу Иван Норбу чер одарын болгаш немелде мал чечин ажыглаар талазы-биле элээн доржулгалыг. Кара-Чыраада ооң кыштагалар турары долгандыр 5 км хире девискээрде белин чер одары чангыс ай эвес: Кашык-Караңың аалынче талазының хары улау, одарын далбылап ажылаар, ооң оңду кадар болгаш хову сизени. Ынчаарга чогум кыштагының кавызында хар шоолуз кылын эвес, алаак сизени элээн бедик, чер кыры өңгөлчүктү болгаш кезек-кезек тудушак кара чыраалыг болганы-биле далбылаттынмас.

Мындыг байдалды хойжу эки эскерип, амгы үеде хойларын алаак талазынче колдады одарладып турар. Бо чорук ийи дагыр ажыктыг: бирээде, далбыга таарышпас черлер хары чүгө турда ажыглаттынар; ишде, далбылап ажылаар одарларже сөөлүндө мал үндүрүгө оруу дорт анаар. Одарларның янзы-бүрү хейилерин чөп ажыглавышаан, Иван Норбу хойларын немелде чечнер-биле хандырып, сугарылазын чөп чорууп турар. Ооң кадарган хойлары хур болгаш чаш төлү кадык, шыырак дорузуп турар.

А. Даржаа.

БАЗА-ЛА ЧИДИРИК

Улуг-Хем районун «Чодураа» колхозунда хойларның дүк кыргыздазын көвүдериңиң болгаш эки шынарлыг чаш мал алгырының курлавыры четче ажыглаттынмай турар. Чижээ колхоз эртен күзүн 4000 хойну тарып боозадыр планныг тургаш, чүгө 500 хойну тарып боозаткан. Хойларның уксаа шынарын экижидериниң өп делшигелде аргазын бааштар черден херекке ап көргөн болза, бо чылын 3500 хире экижиткен уксаалыг хураганарлыг турар ийш бис.

С. Чалзып.

АЖЫГЛАП БОЛУР АРГА

Областың хойжулары колдуунда даяларда кыштагал, солун-сеткүүлүү кончук хожудал, мөөң-мөөңү-биле ап турар болбай. Бистиң «Чодураа» колхозтун (Улуг-Хем район) Кара-Булуң болгаш Хендергеде хойжулары база-ла ындыг байдалда. Ынчалза-даа сөөлүг үеде кыштагаларже сизген чедирип турар чолачаалар Сандый-оол, Бир-Санаа, Шивит хойжуларга почтаны чебериш эгелээн.

С. Бышак-оол.

Кезилдени, сөөртүлгеден саадатпас

Барын-Хемчик районун «Совет Тываның 5 чылы» колхозунун туду бригадалык баштайгы 5 хонукта 263 кубометр тудуг мыйжын кезил белекеш, машина-биле сөөртүргөнү баш кылдыр чер агында үндүр бөрктөн.

Кезикчилер Ачын-оол, Анай-оол, Сеңгилдей болгаш оон-даа өскелер он хонукта бир кижин-ле 40 кубометр мыйжын кезер тургаш, 5 хонукта 40 кубометрнин кескенин. Тудугчулар бо чылын тудуг мыйжын кесипшаан оод тудуг шөдериңче сөөртүргенин

деңге чорудар деп сорулганы салган. Тудуг бригадалык 1961 чылдын тудууларында 2800 кубометр мыйжын белекеш планныг, ону чогуур хуу-саада бүрүн кескеш, сөөртүп алып болза, тудуг ажылын ам дүрген темп-биле чорудуп болур. Партия организацианың агитаторлары Коммунист болгаш ажалчыл партияларның төлөөкчилериниң Москва Чувале хуралынын төөгүлүг документтерин тудугчуларга калбаа-биле таныштырган.

М. ЧУЛДУМ.

дириниң планын ажалдап кылган. Заводтун кол инженериниң бадылаан планы 15 тус-тус аттарды канчаашкын аппараттар болгаш таарыштырылганы негптерлерин көрүп турар.

Ленинградтын улус ажал-агый чөвүлгө УАЧД-биле холбашкан айтырлары база доктаамал көрүнүп турар. Ол, бүдүрүлгелерин ажалдакчыларын бригадалары делегелде көргүзүп турар чаз техниканы болгаш муракчы дуржулганы өрөңгөп көрүп кылдыр чорудуп турар. Делегелени тускай чөвүлгө улус ажал-агый чөвүлгөнде тургустуулан.

УАЧД-нин ажалының чаз хейилериниң бирээ биле, делегелде көрүлдөдөр болгаш. Тематикте делегелелерде ылгайыштар делегелде-көрүлдөдөр үлөтүр болгаш көдээ ажал-агый продукцияның дээр хейилерин алердир сорулга-биле массалыг бүдүрүшүгө оң хейилерин сүмелээр ийнеке азы амгы негелделерге дүңшөй турар хейилерин бүдүрерин соксадырын сүмелээр ажалдарын чогулдуп турар.

Амдыралдың электри приборларын көрүлдөдөтүп үезинде Ленинградтын «Боршевский» заводунда бүдүргөн чаз хейилерин электри илери, Харьковтун электри-механиктин заводунда бүдүргөн электри илери, Горькийдин Улус ажал-агый чөвүлгөнин бүдүргөн хааглыг электри-плитка, Кемерово улус ажал-агый чөвүлгөнин «Кузбасс» деп электри дукаказы болгаш өскелерин-даа херекелелер, тускай эртемниглер бедик үнөлөөн. Бүдүрүп үндүрүп турар хай-хай приборларын шынары чавыс болуп турар дээрзин көрүлдө база көргүскөн. Бойлер, кухлянын электри плиткалары, дамчыдылга бедик суларынч изилдөөчү, электри чоорганнар болгаш эске-даа ол ышак приборларын үлөтүр бүдүрүп үндүрбейн турар деп чүгө база илээрээ. Керүлдени түнеленде, чогуур санвадарын планнаар «органнарга кирген.

«Чик үлөтүр» павильонунга хейилерин хейилериниң көрүлдө хейил чорудуп турар. Анаа Москва, Киевтин, Ленинградтын,

Львовтун, Горькийдин, Тбилисин, Риганын, Новосибирсктин болгаш өскелерин-даа хейил хейилериниң бажынары киришкен. 25 муа ажыг көрүкчүлөр эр, херээжен улустун болгаш уругларын хейилерин 700 чаз хейилерин көргөн. Хейилерин 218 дээр хейилерин 1961 чылда массалык-биле бүдүрүп үндүрүп кылдыр шилеп алган.

1960 чылда УАЧД үлөтүрүн улуг төптеринче болгаш чүрттүн көдээ ажал-агый районнарыңче көчүрүп чоруур тематикте делегелени чорудары практикага бир-ле дугаарында боттадырып эгелөөн. Муракчы дуржулганы пропагандаларынын болгаш негптерлериниң бо чаз хейилер дика ажыкты болуп турар дээрзин практика көргүзүп турар. Канчаашкын техниканы болгаш машина-трактор паратын септериниң муракчы аргалары негптерин таллазы-биле көчүрүп чоруур делегелени дөрт автобуларга таарыштыр тургустан болгаш канчаашкын чаз делегелени-биле, кино тургузулга-биле база өрөдөдөгөн көсүк пособилер-биле ченселгэн. Делегелелер Рязань, Тула, Липецк, Тамбова, Орел, Воронеж, Курск, Белгород областлар коахотарына болгаш совхозтарынга ажалдап турган. Беш айларын дургузунда делегелелер 38 кезек черге семинарларын эрттирер болгаш оларга 2.500 инженер-техникте ажалдакчылар, канчаалар болгаш механизаторлар орулушкан. Делегелелер автотрактор техниканы болгаш көдээ ажал-агый машиналарын септериниң муракчы аргаларын шынгөдөп ал, негптердиң таллазы-биле улуг дузалалчыны көдээ ажал-агыйн механизаторларынга көргүскөн.

Хоорай тудуунун, чуртталга болгаш култура-амдырал тудуунун, көдээ чурттагычтар черлерин чартыр тудуунун, инженер делшигиниң, хоорайларын болгаш суурларын чагайжыдарын, тудуунун болгаш хоорайларын чагайжыдарын чаз машиналарын көргүзүрүн, үлөтүр тудуунун таллазы-биле көчүрүп чоруур делегелелер база ажалдап турар. Тематикте делегелелер бүрүзүнү

Хойжунуң аалынга чорааш...

(ЖУРНАЛИСТИҢ ДЕМДЕГЛЕЛИНДЕ)

—И-я, шо-шо—деп, салааларын нугуштуушаан, кады келгеним мал экинчи бажынын өжани аяктың. Бирөөл ишти сөөк, та кажалдан бөөр түвө ийик, от салдырмаан болду. Иштики өрөөлүн өжани чоорган-биле көжөгелей азын каан түр. Ону ашкык өмчи-биле кады кире бөөрүңкө хойжу Салчак Базарын өөрүнү эсен ийи бачин уруглары-биле олтурлар. «0-0, өмчи, дарга дончаннар боор, каан турган,—дөш, демир печакыңче ыштарын дыгыш турда, мал экинчи Соломенникова «Базаар, Шир-оол сулар кайда? деп айтыр. «Кайдазын билбес эвес сен» дөңгөп, кезек мыйг чок турга, не ам-на харылады:—«Базаар хоньта. Шир-оол—чыгылда»—деп. Мен-даа база өңжөксүлүм. Бодавыңе олар кыштык көчүг соогу дөңдөжөк, кайын отка дөңгөпчүлөр ардарар ийик, мал-маганы-биле кады кыштык соогу болгаш терең хары-биле демисежиң турарлар-ла болгай.

—Бажын шалазы соой бөөк, орун кырынче үңгүлөң!—деп ие, уругларын чагынышаан, отун улам салып, шай изидип турга, Салчак Базар ам-на кирип келди. Бодавыңе, ол бодакчыларын шадга манаан хире. Чүгө меңдирешкен: —Ам-на көөп түр силер аз? Доруун бооп түр. Хойларым доктаадып кааш турмуз машина көөрге, черле силерин келген боор дөш маң-биле келдим—деп хойжуус бо. Бистерин, олукаан кижилерин боодарга, ол донган шынчи чок, шөлөөн чугаалыктып түр. —Чаз эштер, ам кажааңе бараалыңар!—дөш, Базаар бистерин командыйла-дыр. Хойжунуң соовдан шуужуу-ла кадымың. Бедик саваң кажааңе кирип келдиң: ала шак дон. Ханаалары шаарам, кырында шымыг кылган саваңы чүгө, ажыкты көңүс аңагар (дегити бодакчылар ол өжикти кылар дөш келгенер), хой кажаанын аажок бедидер туулан болгаш анаа чылыг доктаадып үнүп турар.

—Хойларын бажыкымың февральда турганнап өгөлөөр чүвө болгай. Ураган кажааны чок, та кажаар-чөөр чүвө?—деп ие Базаар дүрүр чугааланган. Кажааны долганш көрүп дөңдүрүшүмөста хойжуусе база чугаалай-дыр: —Кожан курулгаш, хойжу ху-

23 ХАРЛЫГ АЗЫРАДЫКЧЫ

Кижин ортузу өрте берген херээжен кижин кезежө клубка аажок коргуп, девиден, өгип-тыныштыг кире манаан келген. —Дуалаажып көрүңер, ажи-төдүм! Инди-оол деп кижин дүржөктангаш туруп берди! Ок-бижек, өлүрүр-чидирер мен деп, адавас-ла чүвөөн чок! Ам адазын өттей берди!—деп, мында ойноп турган аныктарже өргип көргөш, даштыгы, ымыкты чугаалаан.

башкы уот турган. Анык өг-бүленин ажил-амыдыралы чөпө шөрү шуудал, эки апарган. Иччала-даа ол чечетелиниң уулакчан чок «оңуп» эгелөөн. Оон чыдаганын: Инди-оолдун «кылан кара-биле» өңүктөжи бергенине. Оон чылым чүрөөнү дамырларынче арагазын «сүзүңү» сизгенинде ол будулуң, ынакымынча бүргөттөгөн чылым кыштын чүрөөн кандык-ла бир өрүм-биле үтөп турган ышаш апарган. Анык кижиниң арагаже сундулуп турарын бажыклар коллектив «й-шаанда билеп каап, анда ажыктыг сүмелерин берип, харын-даа сагынырларын донтуудага чедер кемчелерин хүлөөтөн. Инди-оол ону тооп көрбөй, коллективтин алган кемчелери, аргасүмелери оон кулактарына даштыңче хадып өрткөн шууган. Бодуну дүржөктанышыкынын соксапшаан,

Клубка дежурныйлап турган уаучу дружиначылар херектин болу турар черинче даштыгы чорутушканнар. Чөдө бөөрге, Инди-оол адазы Донгак Дырыктын арындан хан төңгүлүр өтөп турган. Дружиначыларын көрүп кааш «хөдөлери» соксап, оожургай берген. —Бо ашакты бажынап кааңар! Кижин өтөп турар дүржөк хей-дир—деп, бар-ла шаа-биле ыглавышаан, бодун агартырын бодап, бодунуң бажынын дүгүн күш-биле сирбектей туткаш, он тудум чыгам дүктү чүла тырткаш: —Бо-дур, көрдүңер бе, бажым дүгүн мыйчалдыр чүлүп кааптың—деп, мөгөлөп нугүлдөөн.

аньяк салгакчыларын кижилерин уттушкан Инди-оолду 1960 чылда бажык ажилындан дүжүргөн. Оон эгелөөн-ле ол арага хан «аңчы» апарган. Эштин чыккыттыңе бөөрүңе бүтүрүп чорган чылым кыс чөжө шыдажып олтурар боор, дээди өрөөлүгө черинче халпаң.

Бо херек 1960 чылдын сөөлүрелди, өвүр районун «Коммунизмче орук» колхозунун төвү—Арыг-Бажы суурга болган. Адазы ашакка кужуң дөөргөдөп, хөдөлүп турган чогум кымыл бо?

Инди-оол ам бо хүннерге чедир хей-нигиче ажыктыг ажил кылбай, ала-негиче азырадып олтурар. Ыш дүжүп оода Дырык ашак бодунуң ажалдап тургаш тылган ашак-биле олтууга чаз бөрүтү садып берген, олту оозун арагалып тургаш чидирип алган. Адазы база кырап чаз бөрүтү салар ужурга таарылашкан. Ол ышаш оон эске-даа ийик-тевин база-ла ала-негичин ашак-биле саткан. 23 харлыг, күдөр шымырак өр ада-негичин холду көрүп, азырадылган канчал черле мыйтас чүвө мыйлаан. Оон мыдыр арың-нүгүр кайга?

Оон Инди-оол дээр. 1937 чылда төрүттүнгөн. Алды чыл мурунда Чадана ортумак шкөөлүм дооскаш, өвүр районун Сагалы чеди чыл шкөөлүмнү бажыкый берген. Ажалдап эгелөөнүн баштайгы чылында хей-нигичи, бот-тыныгыр уран чүлү бөтүмүңе адепкейли киржиң, ыраазы-лаа шөрү турган. Ийги чылында өг-бүлелен-даа апарган. Өг-бүлө туткан ажилда төлөтпө, ажалында кымымак

«Коммунизмче орук» колхоз, Саргал одары.

Кыш, чай дивейн...

геш черге дүржөктөп дүжүп-ле турлар. (Адаманда чоруп). Атомнуг бомбанын чыгышыкымын эвес, а таймын күш-ажылың бо мыйшан чыгышыкымын хун бору болуп турган, анаа бүтү чоң өөрүтү — деп бодап турдум. Кезежө апарган. Тайганың кер-тегелелер биедериңниң артыңче хун чыгышы берди. Ажык хуну доозулан. Каан дээрде мун-мун салдыштар кайлап эгелөөн. Чеди чылым улуг тудууларында бөрөөн чорудуп турар бөдүүн совет кижилериниң тайгада бир отряди чер бажыныңче дыштанар дөш чорутуп. Олар боттарынын кымыл турары оруунуң кайы хире улуг ужу-дузалымын азы билдирер. Мынчангаш олар чылым ийнеке-даа, кыштын чыккымын соогузда-даа боттарынын чагай үгөзөп бүдүрүп, кымымаккай ажалдап турлар. Берг хем уунуң калдыр-берт тайгазын ам удатпайн автотомашаларын мөдөөлөр сырынаандыр чагыламын үнер. Ол хунуң келдири чоокшулаан, тайганын чагайың оруу-биле хөмүр даш чүдүргөн машиналар карапнадыр манаажып эгелөөдөр. В. ЛУТКОВ. Фотоу авторуу.

Удатыкан чок машина өөлөөн соонда, бодакчы Русских баштаан дөрт эр база-ла «шо-шо» дийип, демгеле бичин өрөөлүнө кирип келди. «Өзөмте өттүр дон бөдөм» деп, машина кырынга олуруп келген эрлерин бирөөн хомудал кылан-зыг, чагызын ушуп кааш, печка чанында барып олуртуп.

Көдөө Советтен дилөөм

Кызылдин медицина училенини дооскаш, Чадаана көдөө Советтин Кулун-Дүжерде эмнеге салбырны эргелелешчү, ам чартык чыл аажып чор мен. Чурттагыч чову хей-даа, эвөөш-даа бол, оларга эмнеге дузазы чедирер дээрге чик, белең эвес харымсалгалыг херек деп чүвени билгеш, бүтү күжүмү үндүрүп, дуржулгалыг амчилер эштер Ю. Ковенский, З. Гануш, Чадаана көдөө Советте эмнеге салбырдыкка эш З. Даныш-Белек болгаш оон-даа өскелерин сүмелди ап, ажалыма теория-биле практиканы холбаштырып ажалдап келдим.

Салбырын кышка белектейн чүгөр: бажының чылыгылашыкын эки, оттулар мый-биле четчир кылдыр хандырылган, эмнеге херекселдер бар. Оон-биле кады, чамлык четпес чүдүрени демгелесейн өртөп болба. Чадаана көдөө Совет (даргазы эш И. Базыр) мөңү ажылыма бажыгай дузаалажып турар. Ай санында-ла ийи-үш болгаш оон-даа хей удаа Чадаанаже чоруп, аптекандан өмөр алып ужура тургучул таваржын турмуз, менче транспорт-биле дуза чедирер дугайында көдөө Совет сагалы салбаан. Эмнер алгаш Чадаана хоорайдан «Искра» колхозтун сууруга чедир колхозтун улус дажып таскыныг олуруп четпеш, Бажын-Алаактан өрү Кулун-Дүжерге чалаг чедери берге. Ийш сөөртүр чорумал автомашиналар келерин манап, орукка үр үеде турар, автомашина келбесе суурга хонор албан бооп көөр. Чайын, күзүн, чамалык кымын хүн-нерде 18 километр черге чалаг кылаштар ужура таваржып келдим. Ону эш Базыр билер хирезинде сагалы салбас, менден айтырып көрбөң. Ол ышаш, чурттап олурар бажыкым сөөк, өрткөн чылдарда олурган кижилер ол бажынын соогуңга шыдашпайн турда, эш Базыр ону билдип тура-ла чылыглаттырбаан.

Чоннап калык-чагай чуртталгазы дөш бүтү-ле «күжүмү салып ажалдарынын хүлөөнүшөөн» ажылыма дуза чедирерин Чадаана көдөө Советтен диледим.

Ш. ОНДАР, Чөөн-Хемчик районун Кулун-Дүжерде эмнеге салбырын эргелелешчү.

Эмчи дузазы чедирер-биле кады, чурттагыч чоңуң ортузунга сангар-профилактиктин ажалдарын чорудуп, ылангыя «Алгогомиадин бичин уругларга салдыр». «Чуртталга бажынарыңа амдыралдык арың-шевер». «Грипп аары болгаш оон-биле демисел». «Чаш уругларын доруктуруп кижилеринге анык нелерге дуза» болгаш янзы-бүрү аарыларын тыптырыңды болгаш олар-биле демиселдиң дугайында темаларга бөсадаларын чорудуп, иелерге консультациаларын кымыш келдим.

Чоннап калык-чагай чуртталгазы дөш бүтү-ле «күжүмү салып ажалдарынын хүлөөнүшөөн» ажылыма дуза чедирерин Чадаана көдөө Советтен диледим.

ПӨШ БОЛГАШ ООҢ ТООРУУ

Планын болгаш делегелени экспонизацияга киргезе калбаа-биле темаларыңе семинарларын, лекцияларын болгаш консультациаларын чорудуп турар.

Чижээлээрге, чүвө кестирер инструментиниң суук чүдүлдер-биле соодар таллазы-биле семинарны эрттирген. Ол семинарда 103 бүдүрүлгелерин 300 талөөкчүлөр киришкен. Семинарга сүмелери ажалдап кылган, 2.000 кезек тиражыг брошюра кылдыр парлал үндүргөн болгаш соуургалдыг организациаларга оларын чорудуп берген.

Пөш болза делегелелер ховар негптерин мыйштарын бирөөл. Совет негптерин девискээринде пөш Красноар, Алтай крайларда, Бурят, Якут АССР-лерде болгаш Иркутск, Тыва областтарда кончүг хай үнүп турар.

Ол семинарны материалдары чурттуг заводтарыга калбаа-биле ажылаан. Чижээлээрге, Горькийдин автомобиль заводунда 400 ыныг тургузулгалар, Горькийдин фрезер станоктар заводунда—100, Ивановоңун пөш-тамык машина турдузуну заводунда 40 тургузулгалар ажылап турар. Горькийдин болгаш Ивановоңун улус ажал-агый чөвүлгөдөр сүмелээр тургузулгаларын бүдүрерин эгелөөн.

Ийи-бүрү өт-дөреселдер, столар кылдылары бүдүреринге пөш өң өңи шынарлыг материал болуп, оон ийиш пөштүн тоору аш-чөм үлөтүрүлүп, химиянын, медицинанын үлөң чиг эли. Мынчангаш Совет чөвөк пөштү кезип, тулутта ажылаарын хойдуу өзүгүр хораан.

Ийи-бүрү өт-дөреселдер, столар кылдылары бүдүреринге пөш өң өңи шынарлыг материал болуп, оон ийиш пөштүн тоору аш-чөм үлөтүрүлүп, химиянын, медицинанын үлөң чиг эли. Мынчангаш Совет чөвөк пөштү кезип, тулутта ажылаарын хойдуу өзүгүр хораан.

УАЧД-нин киржикчи болуру—хундуулааг херек-түр. Бодуңуң чечкиниңинерин болгаш дуржулганың делегелелер көрүгөр эргиче чаалап алган кижилерини күш-ажылын манаан-биле демгелелер турар. Чаз техниканы, депшигелитиң технологиянын болгаш күш-ажылың муракчы аргаларын ийнекейлиңиңиң негптерин дөш бүдүрүлгелерин, тудууларын болгаш эртем албан черлериниң муракчы коллективтеринге, колхозтарга болгаш совхозтарга эрги ашка-биле алырга 100, 50, 25 муң рубльдин манаан чөвөк чаз тывыкыллаан. Дуржулганың техникте дөңгөпчүлөр дөш демиселге үнелит салышкын болганы делегелениң киржикчилери делегелениң шанаалдары—дипломнарын, медалдарын болгаш үнелит белектерин база алып.

1961 чыл болза чаз техниканы болгаш муракчы дуржулганы улус ажал-агыйнча негптериниң провагандын болгаш организациалык болуп УАЧД-нин ролун улам бедидерине уланган оон ажал-чорудууларының чаз хейилерин моон соңгар сайырадырын чылы болур.

Пөш тооруң белекчээриниң сезоннуг үезинде чоң ортузунга агитас-мөссалыг болгаш организастыг ажалдар кошка чоруттунуп келген. Оон түнелениң чамлык черлерге тоорукту чиг турда кактап, азы пөштерин кезип, тайгага өрт аймык болдуруузынын чурумнарын каржылы-биле үрөп турганынын фактылар бар. Чамлык районнар тоорук белекчээрлеринге кайда-даа ажалдап, чыкк оңча-аажык струп чоруту

И. ТОРЖУ.

Чаңгыс эптиң илергей демдээ Африка күрүнелерниң баштыңнарының конференциязының хагдынганы

КАСАБЛАНКА. (СЭТА). Январь 7-ле мында африка күрүнелерниң баштыңнарының конференциязы болуун аякка чыгарды. Колониализмни ууткаар болгаш африка улустун костагалымы дээш демиселге африка чурттарың эпиткил каттыштырылганы чеди аларынын терезеге ол конференция чутула салымшык болган. Конференция чутулашкан айтырылганын талазы-биле резолюцияларны, а ол мыкшан «Касабланка хартиясы» хүлээп алган.

Конференцияга киришкен африка күрүнелерниң даштыкы тергидешкиден бүгү динти костагалыңа чүткүлдү, колониализмни оң бүгү-ле хевирлерин биле ууткаарына оларнын шийтирилганы хартияда чарлап турар. Эрежек чутула байдалдар бар апаргалда бүгү африка күрүнелерниң киржигези-биле Африканың конститутивтиг асамблеясы тургузары шийтирилганын мында чутулап турар.

Касабланкага болган конференцияны киржигчилери хүрүнелерниң 1958 чылда Аккрага болган хаммаарышпас африка күрүнелерниң конференциязын болгаш 1960 чылда Алжир-Аббага болган конференциязын шийтирилгени шийгизди. КНО-нун Уставына болгаш Бангунууну принциптеринге шийгизди хартия бодыткап турар.

Конференция КНО талазы-биле резолюцияны хүлээп алган. Мобутутун дүрүм чок дээрбегилериниң боо-чепсез хураар болгаш таралды; КНО Республиканы парламентаризмин болгаш дүрүм бугаар чазанын кежигүн-терин бары бажыңдан хостаар, КНО Республиканы парламентаризмин чымдырар; белги болгаш өске-да даштыкы кандагыда шериг база чартык шериг аякка чыгарылар (КНО-нун оперативтиг командиылыгыга тамаарышпастары) Конгодан чыгарып үндүрөр; ол чазактан дүрүм чок буга-биле хураар алган бүгү-ле хаммааты болгаш шериг аэродромдары, радиостанциялары болгаш өске-да албан черлерин КНО Республиканы дүрүм бугаар чазанын өгдөлбө; КНО Республикага уур дорт азы доора агрессияга кутурылган Руанда-Урундиныг дивискария бөлгизилерин аякка чыгарып бодурубас сорулга-биле хеделишкениниң доп-лоран айыр деп ол резолюция КНО-дун шийгизди негез турар.

Яролут шенделериниң дугайында айтырыгы талазы-биле резолюция конференция африка дивискариягэ яролут шенделери Францияның үргүчүлөр турарына шийгизди удураанышкыны илергейлөө.

Мурнуу-Африка Эвиелинниң чазанын чорудуп турары сөк-жиз илгэй көрү политиканын кижизин төлөптүг чорунче калдаашкы болгаш кижиниң өргө-лерин кыркым-биле үрөзгө-лүр, бүгү делегейге тайбыга болгаш аймыл чок чорукка кыжыңдыр деп конференция буруу шийгизди. Мурнуу-Африка Эвиелинниң чазанын чорудуп сөк-жиз илгэй көрү политиканын ойталааш болга, чогур чегемгерин айдын КНО-дан конференция негез.

Өске-да айтырылганын талазы-биле резолюциялар база хүлээп алынган.

Түнөл хураага КАР-ның президентизи Насер, Гананың президентизи Круму, Малиниң президентизи Кейта, Алжир Республиканың тур чазанын баштыкы Ферхат Аббас, Марокконун хазыны У Мохаммед, Динианың даштыкы керектер министри Аль-Алла, Цейлонун төлөлекчи дорчу чүве чутулап, конференцияны түнделеринге боттарынын септидигин ханганы илереткенер.

Камчатка чартык ордулукту онугу чүгүндө Олоторск районода Партияның XX съездин атык айма-агым хай адырың улуг колхоз бар. Сөөлгү чыдарыны дүргүзүндө коряк колхозуларнык амдыралыга улуг өскерялгер болуулаан. Колхоз балык тулар каш саным четкилг турган болза ам бодунда балык тулар флотту болгаш балык аймадан кылар заводту.

Чаа амдырал, чаа кижилер, чаа тускай эртемнер. Василий Эвиелино бүгү амдыралынын дүргүзүндө каор болуп, мыт-шимезин чок харым туларга орукту салып келген. Колхозтун балык аймадан кылар баазасы тургустууп келгенге Василий бызычан, оң соонда сава кылар тускай эртемни челип алган.

1960 чылда коммунист В. Г. Эвиелино онаалгалары ийи-чү каат ажыр күөсеткен. Оң азы Коряк национал округтун Куш-аималы алдар дегендерге кирген.

ЧУРУКТА: В. Г. Эвиелино. СЭТА-нын фотохроникасы.

ЛАОСТА БАЙДАЛГА Үймээнчилерден Нам Бакты хостааны

ХАНОЙ. (СЭТА). Патет-Лаонун даймыч отралтары Луан-Прабанның соңу-чөөн талазында турар Нам Бак хоорайны үймээнчилерден хостап алган.

Вьетнамның информатия агенттигениң дамчыткан дыналымында чутурап турары болза, Нам Бакты өжелеп турган үймээнчилериниң шериглериниң хай кезин дүжүп берген. Даймыч чыла шаваар талазы-биле Патет-Лаонун шериглеринге иделкейлиг дуламчыны тус черин чону көргүскен.

гаалап турары болза, Нам Бакты өжелеп турган үймээнчилериниң шериглериниң хай кезин дүжүп берген. Даймыч чыла шаваар талазы-биле Патет-Лаонун шериглеринге иделкейлиг дуламчыны тус черин чону көргүскен.

ВЬЕНТЬЯНДА БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). «Уш недела мурунда өгөлөөн даймышкының болушундан олунган азас наймыс-дал ам-даа оожурал чазанын турар деп Ассошиэйтед Пресс агенттигениң корреспондентизи Вьентьянда дынапкан.

Вьентьянның чурттакчыларынын хай кезин Конт Ленин шериглери-биле калы хоорайлан үнүп чорукканы дынапкан билдирди турар.

Лаостун административтиг наймыс-далының 80 муң чурттакчыларынын чүткө чартымын азас кезин хоорайла артык. Артык кижилерин ортузунда дүвүрөзгө дөңдөөн.

Фирмалар боттарының ажил-кестерини соксалып турар, а салгы черлери чангыс черге туруп берген. Дык хай сазыкчалар болгаш дүжүм-меттер боттарының өг-бүдөлери-биле калы хем ол чартымына Таиландын бажынаар хөдөлгөп алган, боттарынын албан ажилы кылары-биле кезип көрүп турар. Конт Ленин шериглери эеп челип көрүп дээринге дык хай кижилер бугаар-даа турарлар.

Ол корреспондентизиң бижээни болза «өртөнч-не рынок мөлүнгө аутобустарны хоорайдан дөңдүп үнүп

турар өг-бүдөлөрүн өт-көргөсөлери дола бөөр. Таиландын, Мурнуу Вьетнамның болгаш Англияның элчи черлерин даштыкы үнөр чөп-шөрөл алыр деп чүткөз кижилер дола берген. Сайгонче ухар самолёттарын билеттерин ийи недела бурунгаар чыгып алгылаан.

Дык хай албан черлеринге кым-даа чок курут, азы бижик столунун артында ийи-чангыс дүжүм-меттер олургулаар.

Чамлык министрлер сырткыны алганга бөзүп сүп алган улун чыларлар. Хал боолары, карабинер болгаш автомат боолар-биле бажың ажыр чөсөгөлөгөн офицерлер болгаш солдаттар хундус хоорайны кезип-кезип, кезже апаарга ресторандары болгаш арагалар черлерин дола бөөр.

Иччала-даа хоорайда кара чангыс ажил-чири чер—«Контстедийн» дээр аалчылар чурттаар бажың бар. Ийи чурттап турар 20 аяк корреспондентизи Сөнгү-Чөөн талаа болуп турар дээр тулдуушкунун дугайында дынапканыларын дамчыдырып орадакып турар.

ӨНЧҮК-ЧӨНГӨЭ УЛАМЧЫЛАВЫШААН

ХАНОЙ. (СЭТА). Таиландын Сөнгү-Чөөн талазында турар таиланд шериглер даймыч байдалда. Оң-биле калы илгөмү-демчи өргө-чагыргалар боттарынын шеригиниң өзгөн кезектерини Саваннакетте чоруткап, оларны Алакы Лаосте чоруларынга белетип турар дээрин вьет-

нам информатия агенттигениң дыңдаган.

Оң-биле чергелештир Мурнуу Вьетнамның шериг сүлөөлары болгаш самолёттары Вьетнамның Демократик Республиказынын дивискария болуп сугарып болгаш агаар дегемнерин үрөзгүн үргүчүлөр турар.

СУВАННА ФУМАНЫН МЕДЕГЛЕЛИ

ЛОНДОН. (СЭТА). Камбоджада чоруп турар Лаостун премьер-министри, ызыгурут салгакчысы Суванна Фума болза Бун Уманын «бу-чүрүмү» «ажык апарган» турбуужоок азас партияны баштыкы мен дээрин мурунку хөдөөр саап турар мен деп чутулашкан. Премьер-министр ол меделели Рейтер агенттигениң корреспондентизинге берген тайлыбырына кылган.

«Ноябрь 14-те декларацияда тайлыбырылааным ол-ла турушту барым-

дам информатия агенттигениң дыңдаган.

Оң-биле чергелештир Мурнуу Вьетнамның шериг сүлөөлары болгаш самолёттары Вьетнамның Демократик Республиказынын дивискария болуп сугарып болгаш агаар дегемнерин үрөзгүн үргүчүлөр турар.

Ундезинниң айылызынышкын

ЛОНДОН. (СЭТА). Лейбористтик партияны национал куускунуң кежигүнү Ян Микардо яролут чепсекти дүжүрер дээр кампанияны Англияга өгөлөөн хөдөлгөп митингге чокта чаа мында дээш: «Англияны дивискарияда Совет Эвиелинге шыгыш аймылдыг баалаар бар болганда, бистер өң баш-

тай халлаашкына таваржырымыс кытгың чок.

Даймы үнөр таварылга туруп келзе, Лондон болза Нью-Йорктан мурун буступ дүжөр. Совет Эвиелинге улуг даймы чаралтыныз... 4-ле шаң өрткөндө Англия чер сырдынан ары-залдар болганда, бистер өң баш-

КОНГОДА БАЙДАЛГА ХАМААРЫШТЫР

ПАРИЖ. (СЭТА). Касавубунуң тургусканы Илеонун чазанын ийи министрлери Катанганы административтиг наймыскалы — Элизабетинилье январь 8-те челе берген.

Франс Пресс агенттигениң Элизабетинилье дынапканын бугаар алдыга, Касавубунуң төлөлекчи Альбер Дельва биле Сириль Азула олар Катанганы административтиг «президентизи» Чомбени болгаш Катанганы өргө-чагыргаларын «тегерик столдун конференциязы» дээр чүткө кижиркирге көгүдөр сорулга-галы. Ийи конференцияны Ка-

савубу Леопольдинилье январь 25-те арттарар деп турар.

Чомбе болза январь 25-те Касавубунуң планын турар конференцияны киржиркирге ойталаан болгаш ул конференцияны арттарар чери болгаш үези тазымча чок деп чыдагылаан.

ЛОНДОН. (СЭТА). Элизабетинилье келген дынапканын бугаар алдыга, Катанганы административтиг «президентизи» Чомбе Катанганы Штаттарже болгаш Канадаже баар деп турганын январь 8-те соксалган.

КАСАБЛАНКАГА БОЛГАН КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ АЛЖИР АЙТЫРЫГ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ РЕЗОЛЮЦИЯЗЫ

КАСАБЛАНКА. (СЭТА). Касабланкага африка күрүнелерниң баштыңнарының конференциязы болуун хуралдарында Алжирде байдалы чутулашкан көргөш, бо айтырыгы талазы-биле тускай резолюцияны хүлээп алган, мыланын мында чутулап турары болза:

1. Алжир улусту болгаш Алжир Республиканын тур чазаны, Алжирниң хаммаарышпас чоруп дээш он чорудуп турар демиселди бүгү-ле аргалары-биле деталаринге болуун шийтирилганы конференция меделеп тур.

2. Политиктиг, дипломаттыг болгаш материалдыг дуламчыны күштедиреринге алжир улусту болгаш оң национал-косталгалык демиселди дөңдөрүп турар бүгү-ле чурттары кыйгырып тур.

3. Алжирде колониализмни өжөктөп дайыны чорудуп турар Францияга НАТО-нун көргүзүп турар дуламчыны буруу шап тур.

4. Алжир улуска уду үлгелдерге дивискарияларын дорт азы доора аякка чыгарып турарын доп-лоран соксалдырыңа чөп чурттары чалап тур.

5. Алжирде француз командиылыга турар бүгү-ле африка шериглери доп-лоран чыгарып үндүрерин негез тур.

6. Алжирниң национал-косталгалык шийгизиле хүрөзгөниң африка болгаш өске-да эки-турарларынын кириш турарын чүткүлдүгүнү тур.

7. Алжир Республиканын тур чазанын ам-даа хүлээп көрбөйт турар бүгү чазактарыны ону хүлээп көрүп деп кыйгырып тур.

8. Алжирге дайынын үргүчүлөр чоруп конференцияны киржигчилерин Франция-биле боттарынын харылааларын эде көрүңө алдылар апаар дээрин меделеп тур.

9. Алжирни чарар дээр чүвеге улур савалдап, бо айтырыгы калды-да чангыс талалык шийтирилгениң, а ол мыкшан күрүне тургузуун апаа дээринге удурааныш тур.

БОЛГАРИЯДА ЭЛЕКТРИЖИДИЛГЕ

СОФИЯ. (СЭТА). Улусту Болгария электрэнергияны бугурагызын талазы-биле болуун баалаа козгалары—Турцияны болгаш Грецияны, а ол мыкшан делегейин өске-да хай-хай чурттары ыракта ашкан. 4.650 миллион киловатт-шак—өрткөн чымдын түнелдери ийи дөңдөрүп турар. Ам чурттуң чонунуң кижизиниң барык 600 киловатт-шак электрэнергия онаажып турар, а 1939 чылда 42 киловатт-шак онаажып турган.

Чуртта 4.250 аяк көдө суурлар электржигиткен, а чеди окруттар буруну-биле электржигиткен.

1961 чылдың планын бугаар Болгарияга 200 чаа суурларын электржигит болгаш аякка чыгарып турар электри четкин калбарып.

Эфиопия биле Сомалиниң кызыгаарына болган чорук

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Алжир-Аббадан келген дынапканын бугаар алдыга Эфиопия биле Сомали Республиканын арасында кызыгаарга чокта чаа дүжүм-меттер байдал болган.

Информатия агенттигелериниң дынапканын бугаар алдыга, Огаден мөжүдө бөдик дагылары олар черлерин соксалдырыңа аякка чыгарыңа илгөмү-демчи өргө-чагыргаларын дугайында шийтирилгениң африка-биле Сомалиниң арасында чорудуу үнгөн.

Эфиопияны өргө-чагыргалары соксал аймак-өкөк кижилерин январь 7-те челип ол дивискария кагаш чорудуун дүжүрерин Ассошиэйтед Пресс агенттигениң корреспондентизи Могадишадан (Сомали Республика) дынапкан.

Ол-ла корреспондентизиң чутулап турары-биле алдыга, эфиопия шериглери биле соксал аймак-өкөк кижилериниң септидигин аймышкынынын түнелдери 120 кижиз өгөн. Ол черде эфиопия болгаш соксал шериглери почтук дашы-биле чорукканын корреспондент база дынапкан.

ШВЕЦИЯДА

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Швецияны Коммунист партиязынын Тед Комитети «Делегей байдалы болгаш коммунист партияларын сорулгалары» деп брошюраны парлап үндүрөп болгаш коммунист база ажилчы партияларын төлөлекчилериниң аякка чыгарыңа Меделели болза бүгү делегейин улустарына Кийгарынын мында кырген. Брошюраны массалык тиражыг кыдыр үндүргөн.

Швецияның Компартиязының съездизи аяктын дооскан

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Швецияны Коммунист партиязынын XIX съездизи аяктын дооскан. Съезд партияны ТБ-нын политиктиг шутууну болгаш ажил-чорудууганын чүткүлдүгүнү көрүп, партияны моон соңгааргы политиктиг болгаш организастык сорулгаларынын дугайында резолюцияны, ол мыкшан чутулашкан айтырылганын талазы-биле өске-да

чамлык резолюцияларын хүлээп алган.

Съезд Швецияны Коммунист партиязынын программаның меделелин хүлээп алган, ол меделел болза партияны чаа программанын шуту аякка чыгарыңа үндөш болуп. Чаа программанын төлөлекчилериниң партияны даразында болур съездизинге чутулашкып бөөр.

Конгода үймээнчилерниң кризиске таваржып турары

ЛОНДОН. (СЭТА). Дүрүм бугаар соңгүттүргөн парламентаризм болгаш Патрис Лумумбага баштаткан конго чаака аммыла челип чангыс фронт-биле удураанып келген Касавубу биле Мобутутунуң арасында ажил башка-ламышкынынын улзас болур дей берген «Таймс» солун бижээ. Ол башка-ламышкынынын боду берип дүрүмүн дугайында дамчыр чутулап Леопольдинилье улам-на калбарып турар деп ук солун бижээ.

Конгону болгаш делегейин хөй-нигизиниң мурунга болу сойгаларынын муон мурунда муууп алгаш шап чоруп турган азы эвес апарган. Мобуту болза Лумумбаны тулуп хоруглаш, африка күрүнелери биле харылдааларын бергелдөө, а ол мыкшан дык хай авантюристтик үндүлгөндери кылган, болу делегей империализминин төлөлекчи дээрин долдуу-биле илеретирген. Ол бүгүн Касавубу-биле сырып хостаар угулгип турганын билдирген. Руанда-Урунди дивискариялар чепсектиг калдаашкынынын кылган

Моолдун дашкаар үндүрер бараанының чаа чүүлү

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Улан-Батор, Дархан, Сүтгэ-Батор, Чой-балсан станцияларда дашкаар үндүрер моол барааныны: эвт, хам, дүк болгаш саржалды чүдүргөн демп оруу составтары кезип турар. Илгалзак ооңу улусе ол станциядан Моолдун таразын Көрейже, Вьетнамче болгаш өске-даа чурттарже үргүчү чорудуп турар апарган.

Ийи чылды мурунда Моолче кижир сөөртүр бараанын эне-не кол чүдү — далган болгаш мал чени тараа болуп турган. МАР-же ол продуктуларын 100 муң тонна челип кыра сөөртүп турган болгай. Ам байдал үндезини-биле өскөрүлгөн, ол болза ССРЭ-ниң улугерин бугаар кур черин шийгизип аларын эгелээр деп МАРП-нын болуунуң улугуна кийгырыны амдыралга боттадылганынын түнелди болуп.

Боттарынын өнүктүрерин дүрүжүлдүгүн дамчытып бөөр-биле челип келген совет механикаторларын база моол механикаторларын башкаарын чүс-чүс тракторлар 1959 чылдын чазында шилдерге үнгөн болган аякка чок чыткан кур черлер-

Областың киноэкранның байдаты

Бөгүн областың шокар булуттарлыг, оон өске черлерге—32—37, а Кызыл-кар шоолу чыгыс хун болур. Хат га—32—34 градус соок.

Барым 17-ки районнара—27—32, Редитор К. С. ШОЙГУ.

Моолдун дашкаар үндүрер бараанының чаа чүүлү

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Улан-Батор, Дархан, Сүтгэ-Батор, Чой-балсан станцияларда дашкаар үндүрер моол барааныны: эвт, хам, дүк болгаш саржалды чүдүргөн демп оруу составтары кезип турар. Илгалзак ооңу улусе ол станциядан Моолдун таразын Көрейже, Вьетнамче болгаш өске-даа чурттарже үргүчү чорудуп турар апарган.

Ийи чылды мурунда Моолче кижир сөөртүр бараанын эне-не кол чүдү — далган болгаш мал чени тараа болуп турган. МАР-же ол продуктуларын 100 муң тонна челип кыра сөөртүп турган болгай. Ам байдал үндезини-биле өскөрүлгөн, ол болза ССРЭ-ниң улугерин бугаар кур черин шийгизип аларын эгелээр деп МАРП-нын болуунуң улугуна кийгырыны амдыралга боттадылганынын түнелди болуп.

Боттарынын өнүктүрерин дүрүжүлдүгүн дамчытып бөөр-биле челип келген совет механикаторларын база моол механикаторларын башкаарын чүс-чүс тракторлар 1959 чылдын чазында шилдерге үнгөн болган аякка чок чыткан кур черлер-

Моолдун дашкаар үндүрер бараанының чаа чүүлү

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Улан-Батор, Дархан, Сүтгэ-Батор, Чой-балсан станцияларда дашкаар үндүрер моол барааныны: эвт, хам, дүк болгаш саржалды чүдүргөн демп оруу составтары кезип турар. Илгалзак ооңу улусе ол станциядан Моолдун таразын Көрейже, Вьетнамче болгаш өске-даа чурттарже үргүчү чорудуп турар апарган.

Ийи чылды мурунда Моолче кижир сөөртүр бараанын эне-не кол чүдү — далган болгаш мал чени тараа болуп турган. МАР-же ол продуктуларын 100 муң тонна челип кыра сөөртүп турган болгай. Ам байдал үндезини-биле өскөрүлгөн, ол болза ССРЭ-ниң улугерин бугаар кур черин шийгизип аларын эгелээр деп МАРП-нын болуунуң улугуна кийгырыны амдыралга боттадылганынын түнелди болуп.

Боттарынын өнүктүрерин дүрүжүлдүгүн дамчытып бөөр-биле челип келген совет механикаторларын база моол механикаторларын башкаарын чүс-чүс тракторлар 1959 чылдын чазында шилдерге үнгөн болган аякка чок чыткан кур черлер-

Моолдун дашкаар үндүрер бараанының чаа чүүлү

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Улан-Батор, Дархан, Сүтгэ-Батор, Чой-балсан станцияларда дашкаар үндүрер моол барааныны: эвт, хам, дүк болгаш саржалды чүдүргөн демп оруу составтары кезип турар. Илгалзак ооңу улусе ол станциядан Моолдун таразын Көрейже, Вьетнамче болгаш өске-даа чурттарже үргүчү чорудуп турар апарган.

Ийи чылды мурунда Моолче кижир сөөртүр бараанын эне-не кол чүдү — далган болгаш мал чени тараа болуп турган. МАР-же ол продуктуларын 100 муң тонна челип кыра сөөртүп турган болгай. Ам байдал үндезини-биле өскөрүлгөн, ол болза ССРЭ-ниң улугерин бугаар кур черин шийгизип аларын эгелээр деп МАРП-нын болуунуң улугуна кийгырыны амдыралга боттадылганынын түнелди болуп.

Боттарынын өнүктүрерин дүрүжүлдүгүн дамчытып бөөр-биле челип келген совет механикаторларын база моол механикаторларын башкаарын чүс-чүс тракторлар 1959 чылдын чазында шилдерге үнгөн болган аякка чок чыткан кур черлер-

Моолдун дашкаар үндүрер бараанының чаа чүүлү

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Улан-Батор, Дархан, Сүтгэ-Батор, Чой-балсан станцияларда дашкаар үндүрер моол барааныны: эвт, хам, дүк болгаш саржалды чүдүргөн демп оруу составтары кезип турар. Илгалзак ооңу улусе ол станциядан Моолдун таразын Көрейже, Вьетнамче болгаш өске-даа чурттарже үргүчү чорудуп турар апарган.

Ийи чылды мурунда Моолче кижир сөөртүр бараанын эне-не кол чүдү — далган болгаш мал чени тараа болуп турган. МАР-же ол продуктуларын 100 муң тонна челип кыра сөөртүп турган болгай. Ам байдал үндезини-биле өскөрүлгөн, ол болза ССРЭ-ниң улугерин бугаар кур черин шийгизип аларын эгелээр деп МАРП-нын болуунуң улугуна кийгырыны амдыралга боттадылганынын түнелди болуп.

Боттарынын өнүктүрерин дүрүжүлдүгүн дамчытып бөөр-биле челип келген совет механикаторларын база моол механикаторларын башкаарын чүс-чүс тракторлар 1959 чылдын чазында шилдерге үнгөн болган аякка чок чыткан кур черлер-

Моолдун дашкаар үндүрер бараанының чаа чүүлү

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Улан-Батор, Дархан, Сүтгэ-Батор, Чой-балсан станцияларда дашкаар үндүрер моол барааныны: эвт, хам, дүк болгаш саржалды чүдүргөн демп оруу составтары кезип турар. Илгалзак ооңу улусе ол станциядан Моолдун таразын Көрейже, Вьетнамче болгаш өске-даа чурттарже үргүчү чорудуп турар апарган.

Ийи чылды мурунда Моолче кижир сөөртүр бараанын эне-не кол чүдү — далган болгаш мал чени тараа болуп турган. МАР-же ол продуктуларын 100 муң тонна челип кыра сөөртүп турган болгай. Ам байдал үндезини-биле өскөрүлгөн, ол болза ССРЭ-ниң улугерин бугаар кур черин шийгизип аларын эгелээр деп МАРП-нын болуунуң улугуна кийгырыны амдыралга боттадылганынын түнелди болуп.

Боттарынын өнүктүрерин дүрүжүлдүгүн дамчытып бөөр-биле челип келген совет механикаторларын база моол механикаторларын башкаарын чүс-чүс тракторлар 1959 чылдын чазында шилдерге үнгөн болган аякка чок чыткан кур черлер-

АКШАНЫ МАШИНА САНАП ТУРАР

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң 5-ки сессиянык доктаалын бугаар күтүлгө кирген чаа хевирин акшааны чорукканы-биле холбаштыр металл чостар чурттуң акша хуульгенине чутула чери эелээр. Мурнуу чаа бир, үш, беш болган он рубль үнелиг казначей билеттери эң-не чүтүрү болуп турган. Банк ажил-дакчылары ол билеттерин массалык купюрлар деп азап турарлар. Оларнын элөөн ийи ам чостар-биле солутууп турар.

Ол чүд дөөрге, акшаларын санаарына болгаш түнел шарымына өңөш ажилдакчылар кирер болгаш оларны машиналар солтур дөңдө олтур.

Ийи машиналар ам басте челип келген—деп, областың күрүне банкынын которманын улуг медалы Иван Николаевич Гончаров чутулаан. Ол шеригтин кончук, улуг-даа эвес машинага челип келген, хүлээп алыр кылганнаш дискан көргүскен.

И. Н. Гончаровтун оон мыай табылганы болза:

— Мама чангыс үнелик чостар сирер, оң соонда моторжуаң ажилдакчылар. Кам минута эртен соонда күд-мүң чостар санаттына бөөр болгаш бажың дугаалыг шоо-айжыгышка савалаттына бөөр.

Баробаннар өрткөн чостарын санын санагыч (сөчтүк) көртүрүп турар. Ийи бүрү үнелик чостарын машинага таарыштырп эрттирер усаан кылган дерилаге ботталдырып турар.

Күрүне банкынын мыкшан чостарында савалга кылар чаа беш машина ам челип келген. Иван Николаевич оларны кезектерин таарыштыр тургузууп, оларны ажилдарының чуртунуң банк ажилдакчыларына өрөдип турар. Ам улзас, бижылга база шак ийи 10 муңна келир. Оларны курбангынын бугу-рун салымына бөөр.

Оон мыай, санап-ылгаар база бир үш машина бар, олар чаа хевирин чостарын ылгаар. Кассада бар турар бүгү чостарын хол-биле санаар кончук берге, мычанам бо машиналар кассирлерин күш-ажы-лын дык чингилер. Дамык учур ч